

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی کرمان

دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته اقتصاد بهداشت

عنوان
بررسی تاثیر بحران های مالی بین المللی و پاندمی کووید 19 بر تقاضای گردشگری
سلامت

توسط
الیکا نقابی

استاد راهنما
دکتر اسما صابر ماهانی

استاد مشاور
دکتر سید عبدالمجید جلایی

سال تحصیلی (اسفند 1403)

شماره پایان نامه: (123456)

چکیده فارسی

مقدمه و اهداف:

گردشگری یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی جهان و از عوامل اساسی ارتباطات اجتماعی و فرهنگی محسوب می‌شود. این صنعت به طور مستقیم و غیرمستقیم حدود ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می‌دهد و از سوی اقتصاددانان به عنوان «صادرات نامرئی» نام‌گذاری شده است. گردشگری پس از صنایع نفت و خودروسازی، سومین صنعت بزرگ جهان به شمار می‌آید و نقشی چشمگیر در افزایش درآمدهای ارزی کشورها دارد.

ایران به عنوان کشوری با تمدن کهن و منابع طبیعی متنوع، از ظرفیت بالایی در توسعه گردشگری برخوردار است. طبق آمارهای سازمان جهانی گردشگری، ایران از نظر جاذبه‌های طبیعی رتبه پنجم، از نظر جاذبه‌های تاریخی و باستانی رتبه دهم، در حوزه علم پزشکی رتبه بیستم و در حوزه داروسازی رتبه شانزدهم جهان را داراست. این آمارها نشان‌دهنده توان بالقوه کشور در توسعه گردشگری سلامت است.

گردشگری سلامت به دلیل ارزآوری بالا و ایجاد اشتغال پایدار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر اساس آمار، هر گردشگر سلامت حدود سه برابر بیش از یک گردشگر عادی ارزآوری دارد. همچنین بر مبنای گزارش سازمان جهانی گردشگری، به ازای هر هفت گردشگر خارجی یک شغل ایجاد می‌شود، در حالی که در حوزه گردشگری سلامت این نسبت به ازای هر چهار گردشگر یک شغل است. از این رو، بسیاری از کشورها به ویژه در آسیا، رقابت شدیدی برای جذب گردشگران سلامت آغاز کرده‌اند.

با وجود این ظرفیت‌ها، نظام سلامت ایران با چالش‌هایی همچون محدودیت بودجه، سهم پایین بخش بهداشت و درمان از تولید ناخالص داخلی، افزایش هزینه‌های درمانی، بدهی صندوق‌های بیمه‌ای و فشار روزافزون بر بیمارستان‌ها مواجه است. در چنین شرایطی، ورود مراکز درمانی به عرصه بین‌المللی و تمرکز بر جذب گردشگران سلامت می‌تواند گامی مهم در جهت رونق اقتصاد سلامت کشور باشد.

با توجه به اهمیت موضوع، مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیر بحران‌های مالی بین‌المللی و پاندمی کووید-۱۹ و تعیین میزان اثرگذاری نااطمینانی ناشی از این بحران‌ها بر تقاضای گردشگری سلامت انجام گرفته است..

روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه توصیفی - تحلیلی می‌باشد که طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ به صورت سری زمانی انجام شده است. تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله نوسانات نرخ ارز، حجم نقدینگی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نسبت به تولید ناخالص داخلی واپیدمی کرونا در سطح کلان و با استفاده از مدل GARCH برآورد و مدل‌سازی شده است. بیمارستان‌های منتخب استان خراسان رضوی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. حجم داده‌های گردآوری شده از مرکز آمار ایران، بانک مرکزی برای متغیرهای کلان مورد بررسی در مطالعه ما، ۱۰ سال بوده است که با تواتر فصلی (۴۰ فصل) مورد بررسی گرفته است و حجم داده‌های گردشگری سلامت هم از سیستم اطلاعات بیمارستان نیز با تواتر فصلی مورد بررسی قرار گرفته است. برای تحلیل نهایی داده‌ها از نرم افزار Eviews استفاده شده است.

یافته‌ها : نتایج نشان داده است افزایش نرخ ارز تأثیر مثبت و معناداری با (ضریب ۰.۱۳) بر تقاضای گردشگری سلامت داشت، در حالی که نسبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی تأثیر منفی (با ضریب -۸.۷) نشان داد. نسبت حجم نقدینگی تأثیر منفی (با ضریب -۸.۳) بر تقاضای گردشگری سلامت داشت و پاندمی کووید-۱۹ نیز بر تقاضای گردشگری تأثیر منفی داشت به بیان دیگر، در دوره‌هایی که این متغیر برابر یک بود، مقدار درآمد گردشگری کاهش می‌یافت.

نتایج آزمون علیت گرنجر به طور کلی نشان داد که نرخ ارز و درآمد گردشگری به صورت متقابل بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند؛ یعنی تغییرات نرخ ارز باعث تغییر در درآمد گردشگری شده و بالعکس. همچنین نسبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی به طور یک‌طرفه تغییرات در درآمد گردشگری را ایجاد می‌کند، در حالی که رابطه مستقیمی بین نسبت نقدینگی به تولید ناخالص داخلی و درآمد گردشگری مشاهده نمی‌شود. علاوه بر این، شیوع کرونا موجب تغییر در درآمد گردشگری می‌شود ولی تأثیر معکوس آن دیده نمی‌شود. همچنین نرخ ارز و نسبت سرمایه‌گذاری

مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی به صورت متقابل علیت دارند. در مجموع، روابط علیت دوطرفه تنها بین نرخ ارز و درآمد گردشگری و بین نسبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی و نرخ ارز برقرار است.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه نوسانات متغیرهای موردبررسی در این مطالعه تحت مدیریت و نظارت دست اندکاران نظام سلامت نمی باشد، این پژوهش پیشنهاد می‌کند که سیاست گذاران نظام سلامت با توجه به تاثیر این متغیرها بر درآمد های گردشگری سلامت، از این موقعیت ها به عنوان فرصتی برای ایجاد درآمد بیشتر در حوزه گردشگری سلامت استفاده نمایند و با کاربرد فن آوری اطلاعات و استفاده از شبکه های اجتماعی در بازاریابی گسترده خدمات سلامت به ویژه در کشورهای مبدأ گردشگری، برگزاری نمایشگاه های بین المللی گردشگری، مطالعات مداوم بروی بازارهای هدف، ایجاد سایت جامع اطلاع رسانی خدمات سلامت، معرفی ظرفیت های گردشگری سلامت ایران نقش مهمی در زمینه جذب گردشگر سلامت ایفا نمایند.

وزارت بهداشت نیز با گسترش خدمات گردشگری آنلاین، تسهیل فرآیندهای صدور روادید و اقامت، حمایت از توسعه زیرساخت های گردشگری سلامت، آموزش و ارتقای مهارت نیروی انسانی در زمینه گردشگری، توسعه گردشگری سلامت مبتنی بر طب سنتی، ایجاد سامانه اطلاعاتی جامع، نظارت بر کیفیت خدمات و قیمت گذاری، توسعه خدمات پشتیبانی از جمله مترجم، حمل و نقل، اقامت و.. سعی در ایجاد یک محیط امن، با کیفیت و مقرون به صرفه برای گردشگران سلامت و تبدیل ایران به یک قطب گردشگری سلامت در منطقه نماید.

کنند.

کلمات کلیدی: گردشگری سلامت، بحران های مالی، پاندمی کووید 19